

«DIAKONIENS TEOLOGI» I UNGARN TVINGER TIL:

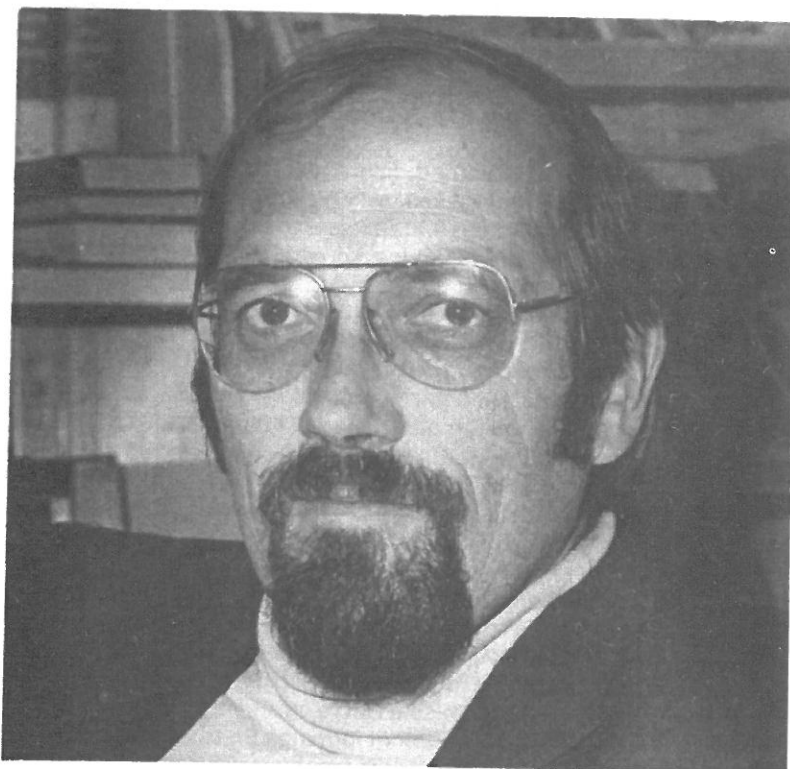
Internasjonal besinnelse på diakoniens grunnlag

Av Leif Kjell Askeland

– Diakoniens stilling er i høy grad bestemt av den teologiske tenkning. Teologisk avklaring er nå et være eller ikke være for diakonien i de lutherske kirker, mener prof. Philippi på det Diakonivitenskapelige Institutt ved Teologisk Fakultet på universitetet i Heidelberg (Vest-Tyskland). Instituttet har tatt initiativ til en vitenskapelig studie gjennom et europeisk forskingsutvalg. Samarbeidspartnerne er Diakonische Werk og den Vesttyske nasjonalkomiteen i LVF (Det Lutherske Verdensforbund) ved hovedkomiteen for misjon og internasjonalt hjelpearbeid. Fra Norge deltar rektor ved Diakonhjemmets Teologisk/Administrative Høgskole Kai Ingolf Johannessen. Forøvrig er det deltakere fra Danmark, Sverige, Finland (sistnevnte med dr. Matti Järveläinen som har sin doktorgrad i diakoni), Øst-Tyskland og Ungarn (med prof. dr. Sándor Csernáti). Dessuten er det også en representant fra LVF i Geneve.

Utgangspunkt

– Det er særlig to forhold som ligger til grunn for det initiativ som er tatt, sier Kai Ingolf Johannessen. – For det første dreier det seg om behovet for innholdsbestemmelsene av diakonibegrepet. Det er kommet så

Rektor ved Diatahs, Kai Ingolf Johannessen, er norsk representant i en internasjonal komité i tilknytning til LVF for å utrede det teologiske grunnlag for diakonien.

mange ukvalifiserte uttalelser om diakoni, at det er nødvendig med en begrepsklargjøring og en mer presis innholdsbestemmelse av hva diakoni egentlig er. For det andre har den ungarske «Theologie der Diakonie» (Diakoniens teologi) vakt uro innenfor LVF, sier Johannessen, som mener at det er stort behov for samtaler og avklaringer mellom de lutherske kirker på dette punkt.

Aktuelle utfordringer/problemstillinger

– Mange av kirkens handlinger og trossetninger er relativt entydige. Sier man f.eks. nattverd vil de fleste vite hva det dreier seg om. Nevner man diakonien vil man stå over for en mengde ulike assosiasjoner, sier Johannessen, og mener at dersom det skal bli en klar oppfatning av at diakonien hører sentralt med i kirken, er man nødt til å reflektere den

teologisk på linje med alle andre ytringer i kirken.

En del av de teologiske problemstillinger som er trukket frem som grunnleggende er:

– spørsmål om diakonien hører med til kirkens vesen

– diakoni mellom kirken og verden.

Hvem er det som skriver dagsorden? Skal kirken utvikles på sine egne eller samfunnets premisser?

– diakonat og apostolat. Kan organisert nestetjeneste betraktes som misjon dersom ordet ikke forkynnes?

– diakoni mellom klerikalisering av samfunnet og verdsliggjøring av kirken. Kan man se på diakonien som kirkens tjeneste over for verden? Hva betyr i så fall verden og tjeneste? Kan kirken bli verdsliggjort gjennom politisering av diakonien? – hvor sentral er diakonien for kirken? Er diakonien et adiaforon, et nota ekklesia eller et totum ekklesia (et valgfritt område, et nødvendig kjennetegn eller selve saken?)

I tillegg til disse problemstillinger vil studien også innebefatte en grad av mellomkirkelig kontakt gjennom orientering om aktuelle teologiske problemstillinger i de ulike land.

Utfordringen fra Ungarn

Som kjent har Ungarn gjennom sin representant fått en sentral stilling i LVF. I det oppstartende møte i denne diakonistudien fremstod problemstillinger fra diakonidebatten Ungarn i følge Johannessen som en provoserende utfordring. Samtidig som denne diakonale tenkning inneholder sekulærteologiske trekk, representerer den etiske og teologiske anliggender som må tas på alvor. I utgangspunktet sier man at tjeneste ikke er særkjennetegn for kirken. Staten tjener også medmenneskene og sammenlignet med dens omfattende tjeneste som er lik for alle, representerer kirkens eget arbeid en relativ beskjeden og ressursfattig hjelp til medmenneskene. Hovedsaken er at tjenesten blir mest

mulig effektiv, slik at nød blir lindret. Oppdraget for den enkelte kristne og for kirkens diakoni kan da gjerne bestå i staten i dens bestrebelser på å dekke borgernes behov. Dermed blir diakonien i et sosialistisk samfunn ikke nødvendigvis eksklusivt bundet til kirken. Man kan snakke om en slags statens diakoni.

– Representanten fra Ungarn møtte med et ærlig motivert ønske om å komme frem til en forståelse av hvordan det kristne mennesket skal handle i verden, sier Kai Ingolf Johannessen.

– Spørsmålet er egentlig også hvordan man forstår kirkens situasjon i en etterkristen tid. Vil det her være spørsmål om en fredlig sameksistens hvor også samfunnet godtar kirken fordi den spiller på lag, eller dreier det seg om en konflikt hvor kirken må si nei til en ateistisk stat? I denne vurdering vil nok mange vestlige teologer i den lutherske kirke på prinsipielt grunnlag og med stort engasjement hevde helt andre synspunkter enn de man hører fra Ungarn, sier Johannessen, og trekker frem at det innledende møtet slett ikke var uten brytninger på dette punkt.

Antropologi

I det innledende arbeidet har også spørsmål knyttet til antropologi eller menneskesyn kommet i fokus.

– Man har vært sterkt opptatt av å hevde et helhetlig menneskesyn med tanke på de menneskene som blir hjulpet. I forlengelsen av den ungarske debatt, er også spørsmålet om menneskesyn blitt tatt opp i forhold til hjelperen, sier Johannessen. – Hvem er den kristne som utøver diakoni? Hvilke forutsetninger handler han ut fra? Man vil da gjerne svare at det er Kristi kjærlighet utløst i våre hjerter, som er utgangspunktet for å øve diakoni. Eller kanskje det rettferdiggjorte mennesket slett ikke har noen særskilte forutsetninger? Man står her overfor sentrale spørsmål som også

berører grunnlagsproblemer for etikken, sier Johannessen, som fremhever at samtalene om dette nokså raskt kom til et punkt der man bare måtte konstatere at dette var viktige problemstillinger å arbeide videre med.

Sekulariseringens problem

Karakteristisk for hele det etterkristne samfunn, er at mennesket har overtatt alle gudommelige funksjoner. Det trinitariske mennesket har oppstått. Mennesket er både skaper, frelser og forløser og fornyer og opprettholder. Dette ble trukket frem i forlengelsen av problemstillingen fra Ungarn, og enkelte hevde at «det gudommelige mennesket» var det bærende i det marxistiske system. Derfor, mente man, ville en allianse mellom et slikt samfunn og kirken aldri være mulig.

Diakonien – et randfenomen i luthersk dogmatikk?

– Vi kom heller ikke utenom den vonde problemstillingen om hvorvidt i de sentrale anliggender i den lutherske teologi gjør diakonien til et randfenomen, sier Johannessen. – Den plasseres i «gjerningenes kategori» sett fra toregimentlærens spesielle skjema om skapelse og forløsning, lov og evangelium.

Arbeidsmåte

Det videre arbeid i dette forskningsutvalget vil gå ut på å gjøre opp status for diakonien i de enkelte deltagende kirker særlig med tanke på aktuelle teologiske problemstillinger. Arbeidet skjer gjennom tre konferanser, den første i Heidelberg høsten 1986, den neste i Ungarn høsten 1987 og med avslutning i 1988. Foruten denne gjennomgang av de enkelte land er det meningen å få så mye dynamikk inn i gruppen, at man kan komme frem til en del felles konklusjoner. Og dermed komme et skritt videre i den teologiske avklaring av diakonien.